

CUPRINS

I. RĂSPUNDEREA CIVILĂ ÎN CONTEXTUL PROVOCĂRILOR CONTEMPORANE

Cristina Ramona Duță - Scurt examen jurisprudențial în materia răspunderii civile medicale.....	17
Dana Gîrbovan - Criterii de stabilire a daunelor morale: caracterul punitiv al daunelor ca satisfacție pentru victimă. Repere europene și naționale.....	50
Bogdan Ionescu - Prejudiciul moral al persoanelor juridice. Între mit și realitate	74
Călina Jugastru - Pierderea speranței de a realiza un proiect de viață familială normală – pledoarie pentru o categorie autonomă a prejudiciului corporal	90
Lacrima Bianca Luntraru - Evaluarea și repararea prejudiciului rezultat din faptele anticoncurențiale. Analiza transferului costului suplimentar	108
Florin I. Mangu - Despre formele reparației (Art. 1.386 din Codul civil).....	119
Ioan Ilieș Neamț - Instrumente vechi pentru probleme noi. Prejudiciile în masă față-n față cu răspunderea civilă. Convergență sau antinomie?	175
Alina Oprea - Observații privind minimizarea prejudiciului în materie contractuală	226
Cristian Paziuc - Răspunderea pentru neexecutarea anticipată a contractului	246
Adrian Tamba - Daunele punitive în <i>Common Law</i> . În România, acest tip de daune.....	285

II. VARIA

Marieta Avram, Cristian Samoilă - Prescripția extinctivă în procedura insolvenței debitorului profesionist, precum și în raporturile cu cei obligați alături sau pentru acesta	307
Alexandra-Luiza Mareș (Ionescu) - Considerații generale asupra principiului <i>nemo auditur propriam turpitudinem allegans</i> cu observarea particularităților elementului <i>bună-credință</i>	338
Ioan Ilieș Neamț - Articolul 80 alin. (4) din Codul de procedură civilă și obligațiile pozitive ale statului în materia procesului echitabil.....	350
Valeriu Stoica - Tot ce nu este interzis este permis sau tot ce nu este permis este interzis? (Jocul permisiunilor, al comenzilor și al interdicțiilor în dreptul privat și în dreptul public).....	373

III. TEMATICA NUMERELOR VIITOARE.....	402
--	------------

REVISTA ROMÂNĂ DE DREPT PRIVAT

Totul sub semnul discuției

2/2020

UNIVERSUL JURIDIC

Indexări internaționale: www.heinonline.org www.ceeol.com www.ebscohost.com
www.indexcopernicus.com

I. RĂSPUNDEREA CIVILĂ
ÎN CONTEXTUL
PROVOCĂRILOR
CONTEMPORANE

Scurt examen jurisprudențial în materia răspunderii civile medicale

Lector univ. dr. **CRISTINA RAMONA DUȚĂ**

Facultatea de Drept și Științe Administrative, Universitatea „Ovidius” din Constanța
Judecător, vicepreședinte al Tribunalului Constanța

Motto: *„Dreptul medical, disciplină de graniță între medicină și drept, susține realizarea dreptului la sănătate al omului, bazat pe faptul că persoana umană este intangibilă, iar respectul vieții merge până la respectul morții. Dreptul medical devine un loc de întâlnire a normelor juridice, morale sau tehnice ideale, cu realitățile medicale, concrete.”¹*

UNE BRÈVE ANALYSE JURISPRUDENTIELLE EN MATIÈRE DE LA RESPONSABILITÉ CIVILE MÉDICALE

RÉSUMÉ

Cet article vise à présenter, par référence aux notions légales et à la manière dans laquelle elles ont été décrites dans la pratique des tribunaux, quelques repères sur la responsabilité civile médicale. Les décisions présentées examinent la nature juridique des obligations du personnel médical, les conséquences de l'acte médical effectué en violation des obligations professionnelles, le contenu du rapport juridique né par la commission du fait dommageable, les causes qui s'opposent à la responsabilité. Nous discuterons également des aspects sur la procédure administrative préalable devant la Commission de surveillance et compétence professionnelle pour les cas de faute professionnelle, ainsi des aspects procéduraux relatifs à la compétence des tribunaux, la charge de la preuve et les moyens de preuve.

Mots-clés: *faute professionnelle; responsabilité civile médicale; la responsabilité civile du médecin pour son acte propre et/ou de l'unité médicale pour le fait d'autrui; conflit de compétence.*

A BRIEF EXAMINATION RELATED TO CASE LAW IN THE MATTER OF MEDICAL CIVIL LIABILITY

ABSTRACT

This article aims to present, by referring to the legal notions and the way in which they have been illustrated in the practice of the courts, some benchmarks on medical civil liability. The presented decisions analyze the legal nature of the obligations of the medical staff, the consequences of the medical act performed in violation of the professional obligations, the content of the legal relationship born through the prejudicial deed, the causes that remove the liability. Issues of prior administrative procedure before the Monitoring and Jurisdiction Commission for malpractice cases are also addressed, as well as procedural issues related to the jurisdiction of the courts, the burden of proof and the means of proof.

¹ A.T. Moldovan, *Dreptul medical – ramură distinctă de drept*, în *Dreptul* nr. 7/2006, p. 139.

Keywords: *malpractice; medical liability; the civil liability of the doctor for his own deed and/or of the medical unit for the deed of another; conflict of jurisdiction.*

I. Prolegomene

Răspunderea juridică este o noțiune largă și frecvent întâlnită în sistemul nostru de drept, ca, de altfel, în orice sistem de drept, întrucât, ca principiu, o normă juridică conține, așa după cum se știe din teoria generală a dreptului, și o componentă denumită „sanctiune”. Prin urmare, dacă o normă juridică, prin ipoteză, imperativă, fie impune o anumită conduită (normă juridică onerativă), fie, dimpotrivă, interzice o anumită conduită (normă juridică prohibitivă), se încadrează într-o logică juridică instituirea unei sancțiuni legale pentru încălcarea normei imperative. Această sancțiune poate fi una de natură penală, contravențională sau poate fi, de asemenea, de natură civilă, astfel că putem vorbi, prin urmare, despre o răspundere penală, contravențională sau despre o răspundere civilă, toate acestea încadrându-se, în termeni generici, în conceptul de răspundere juridică.

Trebuie precizat încă de la început faptul că noțiunea de răspundere civilă² nu este definită ca atare de legea română, fiind consfințite, așa cum vom vedea, doar principiile răspunderii civile, sub cele două forme ale sale, delictuală și contractuală.

Într-o opinie exprimată în literatura juridică³, nici nu s-ar impune o definiție legală expresă a conceptului, întrucât, spre deosebire de alți autori, noi credem că, în fapt, chiar dacă prezintă câteva similitudini, cele două forme de răspundere civilă sunt diferite, întrucât presupun condiții diferite (vom dezvolta mai jos aceste considerente). Prin urmare, în ceea ce ne privește, preferăm să încercăm definirea separată a celor două noțiuni, noțiuni care putem spune chiar că stau la baza a două subdiscipline separate de drept civil, și anume, pe de-o parte, teoria generală a obligațiilor contractuale (unde vorbim, într-o măsură consistentă, despre răspunderea contractuală) și, pe de altă parte, răspunderea civilă delictuală. Elementul comun însă pe care nu îl putem ignora, în ambele forme de răspundere, este ideea de reparare a prejudiciului; admitem, prin urmare, faptul că, în materie civilă (fie că vorbim despre obligații contractuale, fie că vorbim despre obligații delictuale), obligația de reparație este de esența răspunderii civile.

Condițiile comune tuturor tipurilor de răspundere civilă delictuală, astfel cum rezultă din dispozițiile art. 1.349 și urm. C. civ., sunt fapta ilicită, prejudiciul, raportul de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu, precum și vinovăția făptuitorului. Legislația dezvoltatoare reglementează prin dispoziții speciale și câteva cazuri de răspundere civilă ce prezintă anumite particularități în raport cu dispozițiile noului Cod civil, obiectul prezentului studiu fiind reprezentat de răspunderea civilă a personalului medical și a furnizorilor de produse și servicii medicale, sanitare și farmaceutice, obiect de reglementare al Titlului XVI al Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății⁴.

² Despre condițiile generale ale răspunderii civile, cu privire specială asupra răspunderii delictuale, a se vedea L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 379 și urm.

³ G. Tița-Nicolescu, *Câteva delimitări necesare între răspunderea civilă delictuală și răspunderea contractuală în dreptul privat român*, în Revista Universul Juridic, disponibilă în format electronic la www.universuljuridic.ro.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 652 din 28 august 2015, cu modificările și completările ulterioare.

Sub denumirea „*Răspunderea civilă a personalului medical și a furnizorului de produse și servicii medicale, sanitare și farmaceutice*”, Titlul XVI al Legii nr. 95/2006 este structurat în șapte capitole, relevante în contextul analizei de față fiind primele două, astfel: **Capitolul I** conține dispoziții referitoare la răspunderea civilă a personalului medical (art. 653-654); **Capitolul II** reglementează răspunderea civilă a furnizorilor de servicii medicale, materiale sanitare, aparatură, dispozitive medicale, tehnologii și dispozitive asistive și medicamente (art. 655-659).

Reglementarea sumară din actul normativ cadru (practic, delicatei problematici a răspunderii civile medicale i s-au alocat doar 7 articole) este compensată, pe de o parte, de actele normative speciale, iar, pe de altă parte, de substanțialele interpretări oferite de instanțele judecătorești, prin jurisprudența bogată creată în materie⁵.

Prevederi speciale ce întregesc dispozițiile Codului civil și ale Legii nr. 95/2006 sunt prevăzute în: Legea nr. 46/2003 a drepturilor pacientului⁶, O.G. nr. 124/1998 privind organizarea și funcționarea cabinetelor medicale⁷ etc.

Recomandări utile cuprind Ordinul CNAS nr. 346/2006 pentru aprobarea Normelor privind stabilirea limitelor de asigurare pentru furnizorii care intră în relații contractuale cu casele de asigurări de sănătate; Constituția României, Titlul II, „Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale”; Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948; Documentul „*Principii ale drepturilor pacienților în Europa. Un cadru comun*”, adoptat la Consultarea Europeană OMS asupra drepturilor pacienților, care a avut loc la Amsterdam în perioada 28-30 martie 1994; Convenția europeană din 4 aprilie 1997 pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, Convenția privind drepturile omului și biomedicina⁸; Recomandarea Rec (2006) 7 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind managementul siguranței pacientului și prevenirea efectelor adverse în sistemul sanitar.

II. Terminologie

Potrivit dispozițiilor art. 653 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, următorii termeni se definesc astfel:

a) personalul medical este medicul, medicul stomatolog, farmacistul, asistentul medical și moașa care acordă servicii medicale;

b) malpraxisul este eroarea profesională săvârșită în exercitarea actului medical sau medico-farmaceutic, generatoare de prejudicii asupra pacientului, implicând răspunderea civilă a personalului medical și a furnizorului de produse și servicii medicale, sanitare și farmaceutice.

Personalul medical răspunde civil pentru prejudiciile produse din eroare, care includ și neglijența, imprudența sau cunoștințe medicale insuficiente în exercitarea profesiei, prin acte individuale în cadrul procedurilor de prevenție, diagnostic sau tratament.

Personalul medical răspunde civil și pentru prejudiciile ce decurg din nerespectarea reglementărilor privind confidențialitatea, consimțământul informat și obligativitatea acordării asistenței medicale.

⁵ R.M. Călin, *Malpraxis. Răspunderea personalului medical și a furnizorului de servicii medicale. Practică judiciară*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2016.

⁶ Publicată în M. Of. nr. 51 din 29 ianuarie 2003.

⁷ Cu actualizările până la data de 1 ianuarie 2016.

⁸ Publicată în M. Of. nr. 103 din 28 februarie 2001.

Personalul medical răspunde civil pentru prejudiciile produse în exercitarea profesiei și atunci când își depășește limitele competenței, cu excepția cazurilor de urgență în care nu este disponibil personal medical ce are competența necesară.

Răspunderea civilă reglementată prin această lege nu înlătură angajarea răspunderii penale, dacă fapta care a cauzat prejudiciul constituie infracțiune conform legii.

II.1. NATURA JURIDICĂ A RĂSPUNDERII. FUNDAMENTUL RĂSPUNDERII CIVILE MEDICALE. Doctrina juridică românească clasică⁹, urmând exemplul doctrinei franceze din acea vreme¹⁰, a îmbrățișat opinia potrivit căreia răspunderea civilă medicală este una delictuală sau extracontractuală, fundamentată pe ideea de culpă sau greșeală medicală.

În argumentarea naturii delictuale, s-a arătat că relația dintre pacient și medic, chiar și aceea dintre pacient și furnizorul de servicii medicale, este una extracontractuală, mai cu seamă atunci când asistența medicală a fost acordată în cadrul unui serviciu medical public, aparținând statului¹¹. Argumentarea oferită a evidențiat că, în acest caz, nu poate fi vorba de un contract, deoarece pacientul nu își alege medicul, ci doar solicită și consimte să i se acorde îngrijirile medicale necesare. Mai mult decât atât, viața, sănătatea, integritatea fizică și psihică nu pot face obiectul unui contract și, dacă totuși asemenea acte juridice s-ar încheia, ele trebuie socotite nule absolut, deoarece au ca obiect bunuri ce nu se află în circuitul civil¹².

Într-o variațiune a acestei opinii, unii autori au realizat o distincție între asistența medicală acordată în rețeaua sanitară de stat, adică publică, respectiv cea acordată în cadrul formelor private de exercitare a medicinei¹³. S-a apreciat că, în prima ipoteză, răspunderea medicală este una delictuală, deoarece nu are la bază un contract; dimpotrivă, în cea de a doua ipoteză, existența contractului civil de asistență medicală antrenează răspunderea contractuală.

Adepții teoriei naturii contractuale a răspunderii¹⁴ au considerat că asistența medicală se asigură, aproape întotdeauna, cu unele excepții, în baza unui contract civil de prestări de servicii medicale, ce generează în sarcina medicului o sumă de obligații, unele expres prevăzute de lege. Natura juridică a contractului a fost apreciată a fi specifică unui contract de adeziune¹⁵.

⁹ D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și principalele legislațiuni străine*, t. V, Tipografia Națională, Iași, 1898, pp. 442-444.

¹⁰ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, p. 550.

¹¹ C. Juguștriu, *Repararea prejudiciilor nepatrimoniale*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 204.

¹² I.M. Anghel, M.F. Popa, Fr. Deak, *Răspunderea civilă*, Editura Științifică, București, 1970, p. 402.

¹³ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, p. 550. Autorii trimit la opinia lui I. Albu, *Răspunderea civilă contractuală pentru prejudiciile nepatrimoniale*, în *Dreptul* nr. 8/1992, p. 32.

¹⁴ Fl.I. Mangu, *Malpraxisul medical. Răspunderea civilă medicală*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010, pp. 116-245; I. Turcu, *Dreptul sănătății. Frontul comun al medicului și juristului*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010, p. 158.

¹⁵ O analiză cuprinzătoare a teoriei răspunderii contractuale, pe care o și îmbrățișează, a fost oferită de Fl.I. Mangu, în teza sa de doctorat *Răspunderea civilă a personalului medical și a furnizorului de produse și servicii medicale, sanitare și farmaceutice*, Timișoara, 2010. Potrivit opiniei exprimate, prin interpretarea dispozițiilor exprese în acest sens ale Legii nr. 95/2006 și a celor cuprinse în Ordinul nr. 482/2007 al ministrului sănătății publice, conținând normele metodologice de aplicare a acestei legi, răspunsul la această întrebare poate fi aflat cu certitudine. Potrivit dispozițiilor art. 652 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 (în forma anterioară republicării), coroborate cu cele ale art. 10 din Normele aprobate prin Ordinul nr. 482/2007, obligația legală de